

การสำรวจความรู้ และทัศนคติของผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์
จังหวัดพิจิตร ต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มไก่เนื้อ
และฟาร์มสุกร จังหวัดพิจิตร

ปราโมทย์ ค่ายชัยภูมิ^{1*} สุราษฎร์ สัทธิง²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความรู้เกี่ยวกับเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ และทัศนคติ
ต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ โดยใช้แบบสอบถาม
เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เมษายน 2563 จากผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อมาตรฐาน ผู้ประกอบการ
ฟาร์มสุกรมาตรฐาน สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์ สัตวบาลประจำฟาร์ม ข้าราชการ และพนักงาน
ราชการสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิจิตร รวมทั้งหมดจำนวน 123 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม
Statistical Package for the Social Science (SPSS) พบว่าส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ
ในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.15 (58/123) มีความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์
ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.53 (56/123) มีความรู้เรื่องหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขโครงการฟาร์มลด
ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ในระดับดี ร้อยละ 60.16 (74/123) และ
มีทัศนคติบวกต่อโครงการ ฯ ร้อยละ 75.61 (93/123) โดยมีค่าเฉลี่ย 4.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.06
ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความรู้โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ใช้สูตร F-test พบว่า
อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
 $p\text{-value} < 0.05$ และอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์ม
ปศุสัตว์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ
กับทัศนคติต่อโครงการฯ โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ใช้สูตร F-test พบว่าอาชีพที่แตกต่างกัน
ส่งผลต่อทัศนคติต่อโครงการฯ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} > 0.05$
ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติต่อโครงการฯ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ Spearman's correlation
coefficient ($p\text{-value} < 0.05$) พบว่าความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฯ และทัศนคติ
ต่อโครงการฯ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับความสัมพันธ์ที่ไม่สูง ($r=0.20$)

คำสำคัญ ความรู้ ทัศนคติ โครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ พิจิตร

ทะเบียนวิชาการเลขที่ : 63(2)-0116(6)-049

1 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิจิตร อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร 66000

2 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอุทัยธานี อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี 61000

* ผู้รับผิดชอบบทความ โทรศัพท์ 081-9292214 E-mail: pramotevw8@hotmail.com

The Reducing Antibiotics Use in Farm (RAU) and The Raised Without Antibiotics Farm (RWA) Projects: A survey of knowledge and attitudes among broiler and swine farms' stakeholders and Phichit Provincial livestock officers in Phichit province

Pramote Khaychaiyaphum^{1*} Surat Satthing²

Abstract

The aim of this study was to surveyed knowledge on antibiotics resistance and attitudes towards The Reducing Antibiotics Use in Farm (RUA) and The Raised Without Antibiotics Farm (RWA), by used questionnaires collected data from Good Agriculture Practice (GAP) certified broiler farmers, GAP certified swine farmers, farm veterinarians, farm husbandries, and Phichit provincial livestock officers total 123 samples to assess their knowledge and attitudes towards RAU and RWA projects. A survey was carried out during February to April, 2020. Data was analyzed using the Statistical Package for the Social Science (SPSS) program. Among the participants, 47.15 % (58/123) and 45.53 % (56/123) had moderate knowledge on antibiotics resistance and Rational Drugs Use (RDU) in farm, respectively. And 60.16 % (74/123) of the participants had good knowledge on RAU and RWA project's rules and conditions. The majority of participants 75.6% (93/123) had positive attitudes towards the RAU and RWA projects with an average of 4.09 (SD =1.06). Using the Analysis of variance (ANOVA), occupations significantly affected knowledge's levels on antibiotics resistance and RDU in farm (p -value < 0.05). However, occupations did not significantly affect attitudes of the participants. The Spearman's correlation method was used to evaluate the relationships between the levels of knowledge on various topics and attitudes towards the RAU and RWA projects. In general, there were positively low correlations ($r = 0.20$) between the levels of knowledge about RAU and RWA project's rules and conditions and attitudes towards the projects.

Keywords : Knowledge Attitude Reducing antibiotics use Raised without antibiotics Phichit

Registered No : 63(2)-0116(6)-049

1 Phichit Provincial Livestock Office, Mueang, Phichit, 66000, Thailand

2 Uthaithani Provincial Livestock Office, Mueang, Uthaithani, 61000, Thailand

*Corresponding author Tel 081-9292214 E-mail: pramotewv8@hotmail.com

บทนำ

สถานการณ์เชื้อดื้อยาปฏิชีวนะในคนของประเทศไทยในรอบ 10 ปี (พ.ศ. 2543 - 2554) พบว่าแต่ละปีมีผู้ป่วยติดเชื้อดื้อยามากกว่า 100,000 คน เสียชีวิต 30,000 คน และสูญเสียทางเศรษฐกิจกว่า 10,000 ล้านบาท โดยสาเหตุหลักของปัญหาเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะในคนคือการใช้ยาปฏิชีวนะในคนเองอย่างไม่ถูกต้องใช้อย่างเกินความจำเป็น ถึงแม้การใช้ยาปฏิชีวนะในสัตว์อย่างไม่ถูกต้องจะไม่ใช่อุบัติเหตุหลักของเชื้อดื้อยาในคน แต่ก็ยังเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาเชื้อดื้อยาในคนที่ไม่อาจมองข้ามได้ (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2555 อ้างโดย ใจพร, 2555) ภายใต้อุปสรรคการดื้อยาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น และมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อจัดการปัญหาการดื้อยา และแผนยุทธศาสตร์การจัดการการดื้อยาต้านจุลชีพประเทศไทย พ.ศ. 2560 - 2564 ได้กำหนดเป้าประสงค์ลดการใช้ยาต้านจุลชีพสำหรับสัตว์ร้อยละ 30 ในปี พ.ศ. 2564 กรมปศุสัตว์จึงจัดทำโครงการฟาร์มลดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ (Reducing Antibiotics Use: RAU) และโครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ (Raised Without Antibiotics: RWA) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุม ป้องกัน ลด หรือชะลอการเกิดปัญหาเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพในสัตว์ เพื่อให้ผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ตระหนักถึงความสำคัญในการลดการใช้ยาปฏิชีวนะ และเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคจากการบริโภคสินค้าปศุสัตว์ที่มีการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผล (กรมปศุสัตว์, 2561)

ปี พ.ศ. 2563 จังหวัดพิจิตรมีฟาร์มสุกรมมาตรฐาน จำนวน 30 ฟาร์ม ฟาร์มไก่เนื้อมาตรฐาน จำนวน 40 ฟาร์ม แต่มีฟาร์มสุกรที่ผ่านการรับรองฟาร์มลดการใช้ยาปฏิชีวนะ (RAU) จำนวน 1 ฟาร์ม และผ่านการรับรองฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะ (RWA) จำนวน 1 ฟาร์ม และยังมีฟาร์มไก่เนื้อที่ผ่านการรับรองฟาร์มลดการใช้ยาปฏิชีวนะ (RAU) จึงจำเป็นต้องเร่งส่งเสริมให้มีฟาร์มที่ผ่านการรับรองมากขึ้นเพื่อสนับสนุนการลดการใช้ยาต้านจุลชีพสำหรับสัตว์ลดลงให้ได้ร้อยละ 30 ในปี พ.ศ. 2564 ตามแผนยุทธศาสตร์การจัดการการดื้อยาต้านจุลชีพประเทศไทย พ.ศ. 2560 - 2564 ทั้งนี้การไม่มีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้ และทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องอาจทำให้โครงการฯ ไม่สำเร็จ หรือขาดประสิทธิภาพเนื่องจากข้อมูลพื้นฐานของแต่ละพื้นที่อาจแตกต่างกันในรายละเอียด

ที่ผ่านมายังไม่พบการศึกษาความรู้ ทัศนคติต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ในผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสัตว์มาตรฐาน และเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ อย่างไรก็ตามเคยมีการศึกษาการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ในอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ในกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ จำนวนทั้งสิ้น 100 ราย พบว่าเกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง และยังมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะในการเลี้ยงสัตว์ (ณัฐธิดา และคณะ, 2558) การศึกษาความรู้และการปฏิบัติในการใช้ยาปฏิชีวนะของเกษตรกรในการผลิตไก่เนื้อจังหวัดเชียงใหม่จากเกษตรกร จำนวน 109 ราย พบว่าเกษตรกรมีความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับยาปฏิชีวนะที่ใช้ในการผลิตไก่เนื้ออยู่ในระดับปานกลาง (ภาณุพันธุ์, 2547)

การศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความรู้เกี่ยวกับเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ ซึ่งจำแนกความรู้เป็น 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์ เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ และสำรวจทัศนคติต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ของผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิจิตร จากนั้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพระดับความรู้ และทัศนคติต่อโครงการฯ โดยมีสมมุติฐาน 3 ข้อ คือ 1) อาชีพมีความสัมพันธ์กับความรู้ 2) อาชีพมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโครงการฯ และ 3) ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโครงการฯ ผลการศึกษาสามารถทำให้ทราบว่า กลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ มีความรู้ในระดับใด มีทัศนคติอย่างไร ควรได้รับการส่งเสริมความรู้ในประเด็นใดบ้าง และความรู้ประเด็นใดมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโครงการฯ เพื่อจะได้ให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าวเป็นพิเศษ ซึ่งจะทำให้การรับรองฟาร์มลด

การใช้ยาปฏิชีวนะ (RAU) หรือฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะ (RWA) มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ทำการศึกษาในฟาร์มไก่เนื้อมาตรฐาน และฟาร์มสุกรมมาตรฐานเนื่องจากเป็นชนิดสัตว์ที่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายของกรมปศุสัตว์ และเป็นฟาร์มชนิดสัตว์ที่มีจำนวนผู้ประกอบการมากที่สุดของจังหวัดพิจิตร

อุปกรณ์และวิธีการทดลอง

- 1 รูปแบบการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และศึกษาความสัมพันธ์โดยวิธีการทางสถิติ
- 2 พื้นที่การศึกษา ทุกอำเภอในจังหวัดพิจิตร
- 3 ประชากร ประกอบด้วยกลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ รวมทั้งหมด จำนวน 123 ราย ทั้งนี้มีการจำแนกประชากรเป็น 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ (1) ผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อมาตรฐาน จำนวน 40 ราย (2) ผู้ประกอบการฟาร์มสุกรมมาตรฐาน จำนวน 30 ราย (3) สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์ จำนวน 5 ราย (4) สัตวบาลประจำฟาร์ม จำนวน 15 ราย และ (5) เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการ พนักงานราชการของสำนักงานปศุสัตว์อำเภอทุกแห่ง และกลุ่มพัฒนาคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ จำนวน 33 ราย (เก็บข้อมูลร้อยละ 100 ของประชากรทั้งหมด)
- 4 ระยะเวลา ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เมษายน 2563
- 5 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่
  - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ
  - ส่วนที่ 2 คำถามสำรวจความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ จำนวน 12 ข้อ
  - ส่วนที่ 3 คำถามสำรวจความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์ จำนวน 12 ข้อ
  - ส่วนที่ 4 คำถามสำรวจความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ จำนวน 19 ข้อ
  - ส่วนที่ 5 คำถามสำรวจทัศนคติต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ จำนวน 12 ข้อ
  - ส่วนที่ 6 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ทดสอบความสมเหตุสมผลด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยค่าดัชนีสมภาค (Index of Congruence : IOC) คำนวณได้ เท่ากับ 0.67
- 6 วิธีการศึกษา
  - 6.1 การเก็บข้อมูล
กลุ่มอาชีพเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์ สัตวบาลประจำฟาร์ม เก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ จากนั้นรับแบบสอบถามคืนโดยตรงหรือทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มผู้ประกอบการฟาร์มมาตรฐาน แจกแบบสอบถามโดยตรง และรับคืนแบบสอบถามโดยตรงหรือรวบรวมส่งโดยสัตวบาลประจำฟาร์ม
  - 6.2 รวบรวม วิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูล
    - 6.2.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่และหาร้อยละ
    - 6.2.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 2 ส่วนที่ 3 ส่วนที่ 4 ซึ่งเป็นคำถามความรู้ การให้คะแนนแต่ละข้อ คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน และจัดระดับกลุ่มความรู้ในแต่ละเรื่องเป็น 3 กลุ่มตามระดับจากร้อยละหนึ่งร้อยที่จัดแบ่งเท่าๆ กันเป็น 3 กลุ่ม (tercile or tertile) ตามหลักเกณฑ์ โดยใช้คะแนน ดังนี้

ความรู้ระดับดี	มีคะแนน ร้อยละ	66.8 - 100
ความรู้ระดับปานกลาง	มีคะแนน ร้อยละ	33.4 - 66.7
ความรู้ระดับไม่ดี	มีคะแนน ร้อยละ	0 - 33.3

6.2.3 ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 5 ซึ่งเป็นคำถามสำรวจทัศนคติต่อโครงการฯ ใช้มาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Rating Scales) ซึ่งกำหนดคำตอบในแต่ละข้อเป็น 5 ทางเลือก โดยมีคำถามเชิงบวกและคำถามเชิงลบ ซึ่งแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การให้คะแนนความคิดเห็นและทัศนคติระดับต่าง ๆ

ระดับความเห็น	คะแนน	
	ทัศนคติเชิงบวก	ทัศนคติเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

จัดระดับกลุ่มทัศนคติต่อโครงการฯ เป็น 3 กลุ่ม ตามระดับจากร้อยละหนึ่งร้อยที่จัดแบ่งเท่า ๆ กัน เป็น 3 กลุ่ม (tercile or tertile) ตามหลักเกณฑ์ โดยใช้คะแนนดังนี้

ทัศนคติบวก	มีคะแนน ร้อยละ	66.8 - 100
ทัศนคติปานกลาง	มีคะแนน ร้อยละ	33.4 - 66.7
ทัศนคติลบ	มีคะแนน ร้อยละ	0 - 33.3

6.2.4 ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 6 ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด สอบถามปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับโครงการฯ จัดกลุ่มเนื้อหาและสรุปเป็นประเด็นสำคัญ

6.2.5 บรรยายลักษณะข้อมูลเชิงพรรณนา นำข้อมูลมาวิเคราะห์ ประมวลผลโดยใช้โปรแกรม Statistical Package for Social Sciences (SPSS) เพื่อคำนวณค่าสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2.6 ทดสอบสมมุติฐาน โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับทัศนคติ โดยการทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ใช้สูตร F-test ใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ Spearman's correlation coefficient ใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (N=123)	ร้อยละ
1 อาชีพ		
ผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อมาตรฐาน	40	32.52
ผู้ประกอบการฟาร์มสุกรมาตรฐาน	30	24.39
สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์	5	4.07
สัตวบาลประจำฟาร์ม	15	12.20
เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ (ข้าราชการและพนักงานราชการ)	33	26.82
2 เพศ		
ชาย	74	60.16
หญิง	49	39.84
3 อายุ		
20 - 30 ปี	16	13.01
31 - 40 ปี	31	25.20
41 - 50 ปี	33	26.83
51 - 60 ปี	36	29.27
61 ปี ขึ้นไป	7	5.69
4 การศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา (ป.6)	9	7.31
ประถมศึกษา (ป.6)	19	15.45
มัธยมศึกษาตอนต้น	12	9.76
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	12	9.76
อนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่า	11	8.94
ปริญญาตรี	58	47.15
สูงกว่าปริญญาตรี	2	1.63
5 ประสบการณ์		
1 - 5 ปี	24	19.51
6 - 10 ปี	18	14.63
11 - 15 ปี	28	22.77
16 - 20 ปี	21	17.07
มากกว่า 20 ปี	32	26.02

จากตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อมาตรฐาน ร้อยละ 32.52 (40/123) เป็นเพศชาย ร้อยละ 60.16 (74/123) อายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 29.27 (36/123) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 47.15 (58/123) และมีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ร้อยละ 26.02 (32/123)

ตอนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน และร้อยละของระดับความรู้เรื่องเชื้อมัยยาปฏิกิชีวนะ ความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์ ความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ และทัศนคติต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์

		จำนวน (ร้อยละ) ของระดับความรู้ และทัศนคติ (N=123)					
	ระดับ	ผู้ประกอบการ ฟาร์มไก่เนื้อ มาตรฐาน	ผู้ประกอบการ ฟาร์มสุกร มาตรฐาน	สัตวแพทย์ ผู้ควบคุม ฟาร์ม	สัตวบาล ประจำ ฟาร์ม	เจ้าหน้าที่ ปศุสัตว์	รวม
ความรู้เรื่อง เชื้อมัยยา ปฏิกิชีวนะ	ดี	1 (2.50)	0 (0.00)	4 (80.00)	3 (20.00)	5 (15.15)	13 (10.57)
	ปานกลาง	17 (42.50)	16 (53.33)	1 (20.00)	10 (66.67)	14 (42.42)	58 (47.15)
	ไม่ดี	22 (55.00)	14 (46.67)	0 (0.00)	2 (13.33)	14 (42.42)	52 (42.28)
ความรู้เรื่อง การใช้ยา ปฏิชีวนะอย่าง สมเหตุผลใน ฟาร์มปศุสัตว์	ดี	14 (35.00)	6 (20.00)	5 (100.00)	8 (53.33)	22 (66.67)	55 (44.72)
	ปานกลาง	20 (50.00)	22 (73.33)	0 (0.00)	6 (40.00)	8 (24.24)	56 (45.53)
	ไม่ดี	6 (15.00)	2 (6.67)	0 (0.00)	1 (6.67)	3 (9.09)	12 (9.76)
ความรู้เรื่อง หลักเกณฑ์ และเงื่อนไข โครงการฯ	ดี	21 (52.50)	21 (70.00)	3 (60.00)	10 (66.67)	19 (57.58)	74 (60.16)
	ปานกลาง	18 (45.00)	9 (30.00)	2 (40.00)	5 (33.33)	14 (42.42)	48 (39.02)
	ไม่ดี	1 (2.50)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (0.81)
ทัศนคติต่อ โครงการฯ	บวก	29 (72.50)	26 (86.67)	4 (80.00)	9 (60.00)	25 (75.76)	93 (75.61)
	ปานกลาง	11 (27.50)	4 (13.33)	1 (20.00)	4 (26.67)	8 (24.24)	28 (22.76)
	ลบ	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (13.33)	0 (0.00)	2 (1.63)

จากตารางที่ 3 พบว่าประชากรส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องเชื้อมัยยาปฏิกิชีวนะในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.15 (58/123) มีความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.53 (56/123) มีความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฯ ในระดับดี ร้อยละ 60.16 (74/123) และมีทัศนคติบวกต่อโครงการฯ ร้อยละ 75.61 (93/123)

เปรียบเทียบร้อยละของความรู้ในระดับดีของแต่ละเรื่องจากมากไปน้อย พบว่าความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฯ ร้อยละ 60.16 (74/123) ความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์ ร้อยละ 44.72 (55/123) และความรู้เรื่องเชื้อมัยยาปฏิกิชีวนะ ร้อยละ 10.57 (13/123)

เปรียบเทียบร้อยละของความรู้ในระดับไม่ดีของแต่ละเรื่องจากมากไปน้อย พบว่าความรู้เรื่องเชื้อมัยยาปฏิกิชีวนะ ร้อยละ 42.28 (52/123) ความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์ม ร้อยละ 9.76 (12/123) และความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฯ ร้อยละ 0.81 (1/123)

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของการตอบคำถามความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์ และเรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ (N = 123)

คำถาม	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	(ร้อยละ)	จำนวน	(ร้อยละ)
ความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ				
คำถามที่ตอบถูกต้องมากที่สุด 3 ลำดับแรก				
1	112	(91.06)	11	(8.94)
องค์การอนามัยโลก นิยามคำว่า “การดื้อยาของเชื้อโรค” หรือ “Antimicrobial resistance (AMR)” หมายถึง การดื้อของเชื้อจุลินทรีย์ที่มีต่อยาปฏิชีวนะ ซึ่งเคยได้ผลดีในการรักษาโรคติดเชื้อชนิดนั้น นิยมเรียกเชื้อโรคที่ดื้อยา เหล่านี้ว่า “Superbug” (ใช่)				
2	94	(76.42)	29	(23.58)
ปัจจุบันยาปฏิชีวนะชนิดสุดท้ายที่ใช้รักษาโรคติดเชื้อดื้อยาในคน ในกรณีที่ยาปฏิชีวนะชนิดอื่นๆ ใช้ไม่ได้ผล ได้แก่ colistin (ใช่)				
3	79	(64.23)	44	(35.77)
เชื้อดื้อยาเป็นโรคติดเชื้อที่สามารถติดต่อจากสิ่งแวดล้อม ไปยังสัตว์ หรือคนได้ (ใช่)				
ความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ				
คำถามที่ตอบถูกต้องน้อยที่สุด 3 ลำดับแรก				
1	15	(12.20)	108	(87.80)
การใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ และมีการหยุดใช้ยาตามระยะหยุดยาที่กำหนด สามารถป้องกันการเกิดเชื้อดื้อยาได้เป็นอย่างดี (ไม่ใช่)				
2	17	(13.82)	106	(86.18)
กลไกในการดื้อยา แบ่งได้เป็น 2 กลไกใหญ่ๆ (1) Drug inactivation/modification เกิดจากแบคทีเรียสร้างเอนไซม์ (enzyme) มาทำลายหรือเปลี่ยนแปลงยาปฏิชีวนะ (2) alteration in target site โดยวิธีการนี้ยาจะสามารถเข้าไปในผนังเซลล์ไปถึงตำแหน่งเป้าหมาย (target site) ได้ แต่ไม่สามารถจับกับตำแหน่งเป้าหมาย (target site) ได้ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างโมเลกุล (molecule) จึงทำให้ยาออกฤทธิ์ต่อไม่ได้ (ไม่ใช่)				
3	26	(21.14)	97	(78.86)
ตลอดช่วง 10 ปีที่ผ่านมา นักวิทยาศาสตร์ และผู้ผลิตยาสามารถคิดค้น และผลิตยาปฏิชีวนะชนิดใหม่ๆ ขึ้นมาจำนวนมาก เพื่อแก้ปัญหาเชื้อดื้อยา (ไม่ใช่)				
ความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์				
คำถามที่ตอบถูกต้องมากที่สุด 3 ลำดับแรก				
1	121	(98.37)	2	(1.63)
การกำจัดภาชนะบรรจุยาปฏิชีวนะ เช่น ขวด หรือถุงพลาสติก ควรมีการแยกถังขยะ ในการทิ้ง และแยกกำจัดต่างหากจากขยะมูลฝอยทั่วไปในฟาร์ม (ใช่)				
2	115	(93.50)	8	(6.50)
ผู้ที่สามารถใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มเลี้ยงสัตว์มาตรฐาน จะต้องเป็นผู้ได้รับมอบอำนาจการใช้ยาจากสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม (ใช่)				
3	99	(80.49)	24	(19.51)
การใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ ควรใช้เพื่อจุดประสงค์การรักษาสัตว์ป่วยเท่านั้น (ใช่)				

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คำถาม	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์				
คำถามที่ตอบถูกต้องน้อยที่สุด 3 ลำดับแรก				
1 ปัจจุบันยาปฏิชีวนะที่ได้ผลดี และเหมาะสมในการใช้ป้องกันโรคในฟาร์มปศุสัตว์ ได้แก่ Colistin (ไม่ใช่)	59	(47.97)	64	(52.03)
2 การผสมยาปฏิชีวนะในน้ำให้สัตว์กิน เมื่อสัตว์กินไม่หมด การทยาปฏิชีวนะที่ผสมในน้ำนั้น ลงพื้นดินบริเวณข้างๆ โรงเรือนที่มีน้ำขัง มีผลทำให้เกิดเชื้อดื้อยาในฟาร์มได้ (ใช่)	59	(47.97)	64	(52.03)
3 ก่อนการใช้ยาปฏิชีวนะ ให้ตรวจสอบวันหมดอายุอย่างเดียวก็นเพียงพอ ซึ่งหากพบว่ายังไม่หมดอายุ ก็สามารถมั่นใจได้ว่ายาปฏิชีวนะนั้น มีประสิทธิภาพสมบูรณ์ตามสรรพคุณที่ระบุในฉลากยาทุกประการ (ไม่ใช่)	60	(48.78)	63	(51.22)
ความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฯ				
คำถามที่ตอบถูกต้องมากที่สุด 3 ลำดับแรก				
1 หลักเกณฑ์อาหารสัตว์ : โครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ การซื้ออาหารสำเร็จรูป โรงงานผลิตอาหารสัตว์ต้องรับรองว่าเป็นอาหารปลอดยาปฏิชีวนะ หรือมีผลวิเคราะห์ว่าปลอดยาปฏิชีวนะ (ใช่)	117	(95.12)	6	(4.88)
2 การรับรองโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ มีการเก็บตัวอย่างจากฟาร์มเพื่อส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการด้วย เช่น ตัวอย่างอาหารสัตว์ หรือตัวอย่างน้ำที่ใช้เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น (ใช่)	117	(95.12)	6	(4.88)
3 หลักเกณฑ์การตรวจประเมินฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ ประกอบด้วย 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การควบคุมโรคและจัดการสุขภาพสัตว์ 2)โรงเรือน 3)อาหารสัตว์ 4) น้ำ และ 5) การใช้ยาสัตว์หรือเวชภัณฑ์ในฟาร์ม ทั้งนี้ในแต่ละประเด็นหลักจะมีค่าคะแนน หรือรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันบ้างระหว่างฟาร์มลด และฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ (ใช่)	115	(93.50)	8	(6.50)
ความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฯ				
คำถามตอบถูกต้องน้อยที่สุด 3 ลำดับแรก				
1 หลักเกณฑ์การใช้ยาสัตว์หรือเวชภัณฑ์ในฟาร์ม : ทั้งฟาร์มลด และฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ หากจำเป็นต้องใช้ยาปฏิชีวนะในกลุ่มที่สำคัญในมนุษย์ผสมในอาหารสัตว์เพื่อป้องกันโรค เช่น กลุ่ม Polymyxins, penicillins, Fluoroquinolones สามารถใช้ได้ แต่ต้องมีใบสั่งยาผสมอาหารสัตว์จากสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม (ไม่ใช่)	18	(14.63)	105	(85.37)
2 หลักเกณฑ์การใช้ยาสัตว์หรือเวชภัณฑ์ในฟาร์ม : โครงการฟาร์มลดการใช้ยาปฏิชีวนะกำหนดให้ใช้ยาผสมอาหารสัตว์เพื่อกระตุ้นการเจริญเติบโต หรือป้องกันโรคได้ แต่ต้องมีใบสั่งยาจากสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มและใช้ในปริมาณลดลงจากรุ่นการเลี้ยงที่ผ่านมา (ไม่ใช่)	24	(19.51)	99	(88.49)
3 โครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ กำหนดห้ามไม่ให้มีการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ ไม่ว่ากรณีใด ๆ (ไม่ใช่)	28	(22.76)	95	(77.24)

จากตารางที่ 4 พบว่าความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ คำถามที่ตอบถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ คำถาม “องค์การอนามัยโลก นิยามคำว่า การดื้อยาของเชื้อโรค หรือ Antimicrobial resistance (AMR) หมายถึง การดื้อของเชื้อจุลินทรีย์ที่มีต่อยาปฏิชีวนะ ซึ่งเคยได้ผลดีในการรักษาโรคติดเชื้อชนิดนั้น และนิยมเรียกเชื้อโรคที่ดื้อยาเหล่านี้ว่า Superbug” ร้อยละ 91.06 (112/123) ส่วนคำถามที่ตอบถูกต้องน้อยที่สุด ได้แก่ คำถาม “การใช้ยาปฏิชีวนะรักษาสัตว์ป่วยในฟาร์ม และมีการหยุดใช้ยาตามระยะเวลาที่กำหนดสามารถป้องกันการเกิดเชื้อดื้อยาได้เป็นอย่างดี” ร้อยละ 12.20 (15/123) ความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์ คำถามที่ตอบถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ คำถาม “การกำจัดภาชนะบรรจุยาปฏิชีวนะ เช่น ขวด หรือ ถังพลาสติกควรมีการแยกถังขยะในการทิ้ง และแยกกำจัดต่างหากจากขยะมูลฝอยทั่วไปในฟาร์ม” ร้อยละ 98.37 (121/123) ส่วนคำถามที่ตอบถูกต้องน้อยที่สุด มี 2 คำถาม ได้แก่ คำถาม “ปัจจุบันยาปฏิชีวนะที่ได้ผลดี และเหมาะสมในการใช้ป้องกันโรคในฟาร์มปศุสัตว์ ได้แก่ Colistin (โคลีสติน)” ร้อยละ 47.97 (59/123) และคำถาม “การผสมยาปฏิชีวนะในน้ำให้สัตว์กินเมื่อสัตว์กินไม่หมด การเทยาปฏิชีวนะที่ผสมในน้ำนั้นลงพื้นดินบริเวณข้างๆ โรงเรือนที่มีน้ำขังมีผลทำให้เกิดเชื้อดื้อยาในฟาร์มได้” ร้อยละ 47.97 (59/123) ความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฯ คำถามที่ตอบถูกมากที่สุด ได้แก่ “หลักเกณฑ์อาหารสัตว์: โครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ การซื้ออาหารสำเร็จรูป โรงงานผลิตอาหารสัตว์ต้องรับรองว่าเป็นอาหารปลอดยาปฏิชีวนะ หรือมีผลวิเคราะห์ว่าปลอดยาปฏิชีวนะ” ร้อยละ 95.12 (117/123) ส่วนคำถามที่ตอบถูกต้องน้อยที่สุด ได้แก่ คำถาม “หลักเกณฑ์การใช้ยาสัตว์หรือเวชภัณฑ์ในฟาร์ม: ทั้งฟาร์มลด และฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ หากจำเป็นต้องใช้ยาปฏิชีวนะในกลุ่มที่สำคัญในมนุษย์ผสมในอาหารสัตว์เพื่อป้องกันโรค เช่น กลุ่ม Polymyxins, penicillins, Fluoroquinolones สามารถใช้ได้ แต่ต้องมีใบสั่งยาผสมอาหารสัตว์จากสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม” ร้อยละ 14.63 (18/123)

ตอนที่ 3: ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติ

ตารางที่ 5 ทัศนคติต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ (N=123)

คำถาม	ระดับทัศนคติ		
	$\bar{x}$	SD	ความหมาย
ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อโครงการฯ	4.09	1.06	บวก
ทัศนคติบวก มากที่สุด 3 ลำดับแรก			
1 การรับรองโครงการฯ สามารถลดความเสี่ยงในการติดเชื้อโรคดื้อยาของผู้บริโภคเนื้อสัตว์ได้	4.13	0.87	บวก
2 ที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์สำนักงานจังหวัดพิจิตร หรือเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ สามารถให้ คำแนะนำในการรับรองโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะได้เป็นอย่างดี	4.11	0.90	บวก
3 การใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ปัจจุบัน เป็นส่วนหนึ่งที่มีผลทำให้เกิดปัญหาเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ	4.09	1.06	บวก
ทัศนคติบวก น้อยที่สุด 3 ลำดับแรก			
1 อายุของใบรับรองโครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ ซึ่งกำหนดมีอายุคราวละ 1 ปี มีความเหมาะสม	3.39	1.23	ปานกลาง
2 การปรับปรุงฟาร์มให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขการรับรองโครงการฯ สามารถดำเนินการได้ ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน	3.55	1.03	บวก
3 ขั้นตอน กระบวนการในการการสมัครเข้าร่วมโครงการฯ มีความสะดวก ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน	3.66	0.97	บวก

จากตารางที่ 5 พบว่าส่วนใหญ่มีทัศนคติบวกต่อโครงการฯ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.06 ประเด็นที่มีทัศนคติบวกต่อโครงการฯ มากที่สุด ได้แก่ “การรับรองโครงการฯ สามารถลดความเสี่ยงในการติดเชื้อโรคติดต่อของผูบริโภคเนื้อสัตว์ได้” ค่าเฉลี่ย 4.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87 ประเด็นที่มีทัศนคติบวกต่อโครงการฯ น้อยที่สุด ได้แก่ “อายุของใบรับรองโครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ ซึ่งกำหนดมีอายุคราวละ 1 ปี มีความเหมาะสม” ค่าเฉลี่ย 3.39 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.23

ตอนที่ 4: ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ

จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 123 ราย มีผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนที่ 6 ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ จำนวน 52 ราย สรุปประเด็นปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1 ปัญหา ลูกไก่ หรือลูกสุกรที่นำเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม บางครั้งมีคุณภาพไม่ดี อ่อนแอ ป่วยง่าย ทำให้เพิ่มโอกาสในการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มมากขึ้น
- 2 ปัญหาอาหารสัตว์ปนเปื้อนของเชื้อราในบางครั้ง ทำให้สัตว์อ่อนแอ ป่วยง่าย ทำให้เพิ่มโอกาสในการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มมากขึ้น
- 3 การเพิ่มเติมความรู้ที่เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะ และหลักเกณฑ์ เงื่อนไขโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ให้มากขึ้น

ตอนที่ 5: ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ ระดับความรู้ และทัศนคติ

สมมติฐานข้อที่ 1 อาชีพมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้

ใช้การทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ใช้สูตร F-test ใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชีพกับความรู้

เปรียบเทียบความแตกต่าง	ค่า F	p-value
อาชีพ กับความรู้เรื่องเชื้อติดื้อยาปฏิชีวนะ	7.72	น้อยกว่า 0.01*
อาชีพ กับความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์	4.08	น้อยกว่า 0.01*
อาชีพ กับความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฯ	0.74	0.56

*p-value < 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อความรู้เรื่องเชื้อติดื้อยาปฏิชีวนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ แต่อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อความรู้เกี่ยวกับเรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$

เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เรื่องเชื้อติดื้อยาปฏิชีวนะ และความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์ของแต่ละอาชีพ ผลการเปรียบเทียบแสดงตาม ตารางที่ 7 และตารางที่ 8

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ (I)	ค่าเฉลี่ย (I)	อาชีพ (J)	ค่าเฉลี่ย (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
ผู้ประกอบการ ฟาร์มไก่เนื้อ มาตรฐาน	1.48	ผู้ประกอบการฟาร์มสุกร	1.53	-0.06	0.14	0.69
		สัตวแพทย์ควบคุมฟาร์ม	2.80	-1.33*	0.28	น้อยกว่า 0.01*
		สัตวบาลประจำฟาร์ม	2.07	-0.60*	0.18	น้อยกว่า 0.01*
		เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	1.73	-0.25	0.14	0.07
ผู้ประกอบการ ฟาร์มสุกร มาตรฐาน	1.53	สัตวแพทย์ควบคุมฟาร์ม	2.80	-1.27*	0.29	น้อยกว่า 0.01*
		สัตวบาลประจำฟาร์ม	2.07	-0.53*	0.19	น้อยกว่า 0.01*
		เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	1.73	-0.20	0.15	0.12
สัตวแพทย์ ควบคุมฟาร์ม สัตวบาล ประจำฟาร์ม	2.80	สัตวบาลประจำฟาร์ม	2.07	0.73*	0.31	0.02*
		เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	1.73	1.07*	0.29	น้อยกว่า 0.01*
		เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	1.73	0.34	0.19	0.07

*p-value < 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่าผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อมาตรฐานมีความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะน้อยกว่าสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์ สัตวบาลประจำฟาร์มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p -value < 0.05 ผู้ประกอบการฟาร์มสุกรมาตรฐานมีความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะน้อยกว่าสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์ สัตวบาลประจำฟาร์มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์มีความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะมากกว่าสัตวบาลประจำฟาร์ม เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p -value < 0.05

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ (I)	ค่าเฉลี่ย (I)	อาชีพ (J)	ค่าเฉลี่ย (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
ผู้ประกอบการ ฟาร์มไก่เนื้อ มาตรฐาน	2.20	ผู้ประกอบการฟาร์มสุกร	2.13	0.07	0.15	0.66
		สัตวแพทย์ควบคุมฟาร์ม	3.00	-0.80*	0.30	0.01*
		สัตวบาลประจำฟาร์ม	2.47	-0.27	0.19	0.16
		เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	2.58	-0.38*	0.15	0.01*
ผู้ประกอบการ ฟาร์มสุกร มาตรฐาน	2.13	สัตวแพทย์ควบคุมฟาร์ม	3.00	-0.87*	0.30	0.01*
		สัตวบาลประจำฟาร์ม	2.47	-0.33	0.20	0.09
		เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	2.58	-0.44*	0.16	0.01*
สัตวแพทย์ ควบคุมฟาร์ม	3.00	สัตวบาลประจำฟาร์ม	2.47	0.53	0.32	0.10
		เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	2.58	0.42	0.30	0.16
สัตวบาลประจำ ฟาร์ม	2.47	เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	2.58	-0.11	0.19	0.57

*p-value < 0.05

จากตารางที่ 8 พบว่าผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อมาตรฐานมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์น้อยกว่าสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ ผู้ประกอบการฟาร์มสุกรมาตรฐานมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์น้อยกว่าสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$

สมมติฐานข้อที่ 2 อาชีพมีความสัมพันธ์กับทัศนคติ

ใช้การทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ใช้สูตร F-test ใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชีพกับทัศนคติ

เปรียบเทียบความแตกต่าง	ค่า F	p-value
อาชีพกับทัศนคติ	1.86	0.12

$p\text{-value} < 0.05$

จากตารางที่ 9 พบว่าผลการทดสอบสมมติฐาน มีค่า p-value เท่ากับ 0.12 ซึ่งมากกว่า 0.05 หมายความว่าอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อทัศนคติต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$

สมมติฐานข้อที่ 3 ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์

การทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ Spearman's correlation coefficient ใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงดังนี้

ตารางที่ 10 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์

	ความรู้เรื่อง เชื้อมัย ปฏิกิริยา	ความรู้เรื่องการใช้ยา ปฏิชีวนะอย่างสม เหตุผลในฟาร์ม ปศุสัตว์	ความรู้เรื่อง หลักเกณฑ์ และ เงื่อนไขโครงการฯ	ทัศนคติต่อ โครงการฯ
ความรู้เรื่องเชื้อมัยปฏิกิริยา	1.00	0.18*	-0.05	0.08
ความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์	0.18*	1.00	0.18*	0.03
ความรู้เรื่องหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขโครงการฯ	-0.05	0.18*	1.00	0.20*
ทัศนคติต่อโครงการฯ	0.08	0.03	0.20*	1.00

* $p\text{-value} < 0.05$

จากตารางที่ 10 พบว่าความรู้เรื่องเชื้อมัยปฏิกิริยากับทัศนคติต่อโครงการฯ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์กับทัศนคติต่อโครงการฯ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ความรู้เรื่องหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขโครงการฯ กับทัศนคติต่อโครงการฯ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับความสัมพันธ์ที่ไม่สูง ($r=0.20$)

วิจารณ์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 47.15 (58/123) และมีประสบการณ์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 26.02 (32/123) ซึ่งข้อมูลทั่วไปของการศึกษานี้ระดับการศึกษา และประสบการณ์จะสูงกว่ากลุ่มประชากรของการศึกษาความรู้และการปฏิบัติในการใช้ยาปฏิชีวนะของเกษตรกรในการผลิตไก่เนื้อจังหวัดเชียงใหม่จากเกษตรกร จำนวน 109 ราย ที่พบว่าส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสบการณ์เลี้ยงไก่น้อยกว่า 10 ปี (ภาณุพันธุ์, 2547)

ผลการสำรวจความรู้ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.15 (58/123) มีความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.53 (56/123) มีความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ในระดับดี ร้อยละ 60.16 (74/123) สอดคล้องกับการศึกษาการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ในอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างเดือนกันยายน ถึง ตุลาคม 2558 ในเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ จำนวน 100 ราย พบว่าส่วนใหญ่มีระดับความรู้ปานกลาง (ณัฐธิดา, 2558)

เปรียบเทียบร้อยละของความรู้ระดับดีในความรู้แต่ละเรื่อง พบว่าความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะมีค่าน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 10.57 (13/123) อาจเนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับข้อมูลในเรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะมากนัก ดังนั้นควรให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวให้มากเป็นพิเศษ ส่วนคำถามที่ตอบถูกต้องน้อยที่สุดในเรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ คือ “การใช้ยาปฏิชีวนะรักษาสัตว์ป่วยในฟาร์ม และมีการหยุดใช้ยาตามระยะหยุดยาที่กำหนด สามารถป้องกันการเกิดเชื้อดื้อยาได้เป็นอย่างดี” ร้อยละ 12.20 (15/123) ซึ่งข้อเท็จจริงคือถึงแม้จะมีการหยุดใช้ยาตามระยะหยุดยาที่กำหนด แต่หากในช่วงระหว่างที่มีการใช้ยานั้นมีการใช้ยาอย่างไม่สมเหตุผล เช่น การใช้ยาปฏิชีวนะเพื่อเร่งการเจริญเติบโตในสัตว์ เชื้อมีโอกาสสัมผัสกับยาเป็นเวลานานจึงเกิดการดื้อยาได้ (ใจพร, 2555) ซึ่งหากจะพิจารณาข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ถูกต้องนั้น จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกลไกการดื้อยาปฏิชีวนะ ซึ่งประเด็นเรื่องกลไกการดื้อยาปฏิชีวนะนั้น เป็นความรู้ที่ประชากรมีความรู้ต่ำที่สุดในลำดับที่ 2 ร้อยละ 13.82 (17/123) ข้อเท็จจริงคือ กลไกในการดื้อยาแบ่งได้เป็น 4 กลไกใหญ่ๆ ได้แก่ drug inactivation/modification, alteration in target site, bypass pathways และ decrease uptake (วีรวรรณ, 2549) ส่วนความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์คำถามที่ตอบถูกต้องน้อยที่สุด คือ “ปัจจุบันยาปฏิชีวนะที่ได้ผลิต และเหมาะสมในการใช้ป้องกันโรคในฟาร์มปศุสัตว์ ได้แก่ Colistin” ซึ่งข้อเท็จจริงคือไม่ควรใช้ Colistin ในการป้องกันโรคในฟาร์มปศุสัตว์ เนื่องจากเป็นยาที่สงวนไว้ใช้ในการรักษาในมนุษย์ ซึ่งกรมปศุสัตว์มีการควบคุมและอนุญาตให้ใช้ Colistin ในการรักษากรณีจำเป็นเท่านั้น เห็นได้จากหนังสือกรมปศุสัตว์ ที่ กษ 0623/3493 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560 เรื่องการควบคุมการใช้ยา Colistin ในฟาร์ม หรือตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดลักษณะและเงื่อนไขของอาหารสัตว์ที่ผสมยาที่ห้ามผลิต นำเข้า ขาย และใช้ พ.ศ. 2561 ทั้งนี้การใช้ Colistin อย่างไม่เหมาะสมในฟาร์มสอดคล้องกับการศึกษาการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ในอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่าผู้ใช้ยาปฏิชีวนะส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรเอง ไม่ใช่บุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะ เกษตรกรมีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างไม่สมเหตุผลหลายกรณี ได้แก่ ไม่ตรงตามข้อบ่งใช้และใช้มากเกินไปจนจำเป็น เช่น การใช้ยา Colistin เพื่อเป็นวิตามินบำรุงลูกสุกร เป็นต้น (ณัฐธิดา, 2558) ดังนั้นควรเร่งให้ความรู้ดังกล่าวแก่ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ส่วนความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฯ คำถามที่ตอบถูกต้องน้อยที่สุด คือ “หลักเกณฑ์การใช้ยาสัตว์หรือเวชภัณฑ์ในฟาร์ม : ทั้งฟาร์มลดและฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ หากจำเป็นต้องใช้ยาปฏิชีวนะในกลุ่มที่สำคัญในมนุษย์ผสมในอาหารสัตว์เพื่อป้องกันโรค เช่น กลุ่ม Polymyxins, penicillins, Fluoroquinolones สามารถใช้ได้แต่ต้องมีใบสั่งยาผสมอาหารสัตว์จากสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม” ซึ่งข้อเท็จจริงคือ แม้ว่าตามกฎหมายยังไม่ได้ห้ามใช้โดยเด็ดขาดแต่ตามโครงการฯ กำหนดไม่ควรมีการยากลุ่มที่สำคัญในมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจุดประสงค์ใช้เพื่อการ

ป้องกันโรคในฟาร์ม ซึ่งหากมีการใช้ยาเหล่านี้ในสัตว์อย่างไม่ถูกต้องโอกาสที่จะเกิดเชื้อดื้อยาในสัตว์ตลอดจนเกิดการพัฒนาเชื้อดื้อยาแบบข้ามกลุ่ม (Cross resistance) คือเกิดการดื้อยาที่ใช้รักษาโรคในคนได้ (ใจพร, 2555)

ผลการสำรวจทัศนคติต่อโครงการฯ ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ของประชากรมีทัศนคติบวกต่อโครงการฯ ร้อยละ 75.16 (93/123) โดยมีค่าเฉลี่ย 4.09 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.06 ที่ผ่านมายังไม่พบการศึกษาทัศนคติต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ ทั้งนี้เคยมีการศึกษาทัศนคติต่อโครงการด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าปศุสัตว์อื่น ๆ ของกรมปศุสัตว์ เช่น การศึกษาสภาพการเลี้ยงสุกร และทัศนคติของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรต่อการรับรองมาตรฐานฟาร์มในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานฟาร์ม มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดจังหวัดเพชรบูรณ์สามารถให้คำแนะนำในการขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม การขอรับรองมาตรฐานฟาร์มมีความสำคัญต่อการเลี้ยงสุกร และหลักเกณฑ์การตรวจประเมินมีความละเอียดชัดเจน เท่ากับ 4.04, 4.00 และ 3.96 ตามลำดับ (มนต์วี และสุทิน, 2560) การสำรวจความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มโคนมของเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าเกษตรกรมีทัศนคติบวก มีค่าเฉลี่ย 4.2 (พุทธชาติ และยุพาพร, 2556) ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาคั้งนี้ ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติบวกต่อโครงการฯ มากที่สุด คือ “การรับรองโครงการฯ สามารถลดความเสี่ยงในการติดเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะของผู้บริโภคเนื้อสัตว์ได้” มีค่าเฉลี่ยทัศนคติ 4.13 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.868 แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่เห็นความสำคัญของการผลิตอาหารที่ปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค ซึ่งเป็นทัศนคติที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมโครงการฯ อย่างมาก จึงควรชมเชยผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติบวกต่อโครงการฯ น้อยที่สุด คือ “อายุของใบรับรองโครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ ซึ่งกำหนดมีอายุคราวละ 1 ปี มีความเหมาะสม” มีค่าเฉลี่ย 3.39 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.23 ทั้งนี้ควรชี้แจงให้ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เข้าใจเหตุผลที่การรับรองฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ที่มีอายุการรับรองเพียง 1 ปี เมื่อเทียบกับการรับรองฟาร์มลดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ที่มีอายุการรับรอง 3 ปี เช่น การรับรองฟาร์มลดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ ต้องมีการเปรียบเทียบการใช้ยาปฏิชีวนะที่ลดลงระหว่างรุ่นการเลี้ยง ในขณะที่การรับรองฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ สามารถประเมินได้ในการเลี้ยงแต่ละรุ่น ดังนั้นระยะเวลาหรืออายุการรับรองจึงแตกต่างกัน เป็นต้น

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับระดับความรู้ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อความรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ p -value < 0.05 โดยความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์มีค่าเฉลี่ยความรู้มากที่สุด (2.8) ซึ่งมากกว่าสัตวบาลประจำฟาร์ม (2.07) เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ (1.73) ผู้ประกอบการฟาร์มสุกรมมาตรฐาน (1.53) และผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อมาตรฐาน (1.48) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p -value < 0.05 ส่วนความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์ สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์มีค่าเฉลี่ยความรู้มากที่สุด (3.00) ซึ่งมากกว่าผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อมาตรฐาน (2.20) และผู้ประกอบการฟาร์มสุกรมมาตรฐาน (2.13) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p -value < 0.05 เห็นได้ว่าสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพที่มีความรู้เรื่องยาปฏิชีวนะในระดับดีกว่าอาชีพอื่น ๆ ดังนั้นสามารถขอความร่วมมือสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์อบรม ถ่ายทอดความรู้แก่อาชีพอื่น ๆ อย่างไรก็ตามอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการฯ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p -value < 0.05 อาจเนื่องมาจากโครงการฯ เป็นความรู้ใหม่ ทั้งผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ยังไม่มีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว และไม่ใช่ว่าความรู้ที่ได้รับมาจากหลักสูตรการเรียนการสอนที่สำเร็จการศึกษามา ดังนั้นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ จึงต้องเน้นให้ความรู้เรื่องหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขโครงการฯ ทั้งกับผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์

ผลการศึกษาคำถามสัมพันธระหว่างอาชีพกับทัศนคติต่อโครงการฯ พบว่าอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อทัศนคติต่อโครงการฯ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p -value < 0.05 อาจเนื่องจากแต่ละอาชีพส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติบวกต่อโครงการฯ ไม่มีทัศนคติลบต่อโครงการฯ ซึ่งเป็นผลดีต่อการส่งเสริมโครงการฯ ในพื้นที่ ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่าความเกรงใจของผู้ประกอบการต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อาจมีผลต่อความไม่เป็นอิสระในการตอบคำถามด้านทัศนคติต่อโครงการฯ โดยเฉพาะในบางคำถาม เช่น คำถาม “ที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์สำนักงานจังหวัดพิจิตร หรือเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ สามารถให้คำแนะนำในการรับรองโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ได้เป็นอย่างดี” มีค่าเฉลี่ยทัศนคติมากเป็นลำดับที่ 2 คือ ค่าเฉลี่ย 4.11 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.893 ในขณะที่ร้อยละของความรู้ในระดับดีเรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ร้อยละ 57.58 (19/33) ซึ่งน้อยกว่าในภาพรวม ร้อยละ 60.16 (74/123) น้อยกว่าผู้ประกอบการฟาร์มสุกรมมาตรฐาน ร้อยละ 70 (21/30) น้อยกว่าสัตวบาลประจำฟาร์ม ร้อยละ 66.67 (10/15) และน้อยกว่าสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ร้อยละ 60.00 (3/5) เมื่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มีร้อยละของระดับความรู้ระดับดีที่น้อยกว่าผู้ประกอบการ แต่มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติในเรื่องการให้คำแนะนำในการรับรองโครงการฯ ที่ค่อนข้างสูง (4.11) จึงมีความไม่สอดคล้องกัน อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ผู้รับผิดชอบโครงการฯ ควรเพิ่มการถ่ายทอดความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฯ แก่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อย่างทั่วถึง ทั้งข้าราชการ และพนักงานราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การส่งเสริมการรับรองโครงการฯ ประสบความสำเร็จรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาคำถามสัมพันธระหว่างความรู้กับทัศนคติต่อโครงการฯ พบว่าความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฯ กับทัศนคติต่อโครงการฯ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (p -value < 0.05) ในระดับที่ไม่สูง ($r = 0.20$) ส่วนความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะกับทัศนคติต่อโครงการฯ ไม่มีความสัมพันธ์กัน (p -value < 0.05) เช่นเดียวกับความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์และทัศนคติต่อโครงการฯ ไม่มีความสัมพันธ์กัน (p -value < 0.05) เห็นได้ว่าความรู้กับทัศนคติต่อโครงการฯ มีความสัมพันธ์กันในระดับไม่สูง อย่างไรก็ตามผู้รับผิดชอบโครงการฯ ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิจิตรควรให้ความสำคัญในการเพิ่มความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฯ ให้มากยิ่งขึ้น

สรุป

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อมาตรฐาน ร้อยละ 32.52 (40/123) เป็นเพศชาย ร้อยละ 60.16 (74/123) อายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 29.27 (36/123) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 47.15 (58/123) และมีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ร้อยละ 26.02 (32/123)

ผลสำรวจความรู้ พบว่าประชากรส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.15 (58/123) มีความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.53 (56/123) มีความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฯ ในระดับดี ร้อยละ 60.16 (74/123) การสำรวจทัศนคติต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ พบว่าส่วนใหญ่มีทัศนคติบวกต่อโครงการฯ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.06

ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ และระดับความรู้ พบว่าอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p -value < 0.05 อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p -value < 0.05 แต่อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อความรู้เกี่ยวกับเรื่องหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p -value < 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ และทัศนคติ พบว่าอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อทัศนคติต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ พบว่าความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะกับทัศนคติต่อโครงการฯ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์กับทัศนคติต่อโครงการฯ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ความรู้เรื่องหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขโครงการฯ กับทัศนคติต่อโครงการฯ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับความสัมพันธ์ที่ไม่สูง ($r=0.20$)

ข้อเสนอแนะ

1. การชี้แจง หรืออบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้รับผิดชอบโครงการฯ สามารถจัดลำดับความสำคัญของกลุ่มอาชีพ หรือเนื้อหาที่ต้องเพิ่มการอธิบายเป็นพิเศษ ในประเด็นที่แต่ละกลุ่มอาชีพยังไม่มีความรู้ หรือมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ตามตารางที่ 4 ส่วนการชี้แจงเกี่ยวกับการพัฒนาทัศนคติต่อโครงการฯ ใช้ข้อมูลจากตารางที่ 5 ไปใช้ประโยชน์ได้

2. การศึกษาครั้งนี้กลุ่มประชากรเป็นผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในจังหวัดพิจิตรเท่านั้น ซึ่งหากมีการศึกษาในขนาดประชากรที่ใหญ่มากขึ้น อาจทำให้ผลการศึกษาเป็นประโยชน์มากขึ้นได้

3. ในอนาคตหากมีจำนวนฟาร์มที่ผ่านการรับรองฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ในพื้นที่มากขึ้น อาจศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการรับรองโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์

4. การใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาในครั้งต่อไป อาจพัฒนาโดยจัดการให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีอิสระในการตอบแบบสอบถามมากขึ้น เช่น ในการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการฟาร์ม อาจขอให้เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ต่างอำเภอที่ติดตั้งฟาร์ม เป็นผู้แจก และรับคืนแบบสอบถาม เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณปศุสัตว์จังหวัดพิจิตร ที่ให้การสนับสนุน และคำแนะนำในการจัดทำผลงานวิชาการ ข้าราชการ พนักงานราชการสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด พนักงานบริษัทผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสัตว์ เกษตรกร ที่ให้ความร่วมมือ เสียสละเวลาตอบแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2559. “แผนยุทธศาสตร์การจัดการการดื้อยาต้านจุลชีพ ประเทศไทย พ.ศ. 2560 – 2564”. [Online]. Available:

<http://narst.dmsc.moph.go.th/documentation/AMR%20strategy%202560-2564.pdf>.

[5 กุมภาพันธ์ 2563].

กรมปศุสัตว์. 2561. “โครงการลดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์”. [Online]. Available:

<http://afvc.dld.go.th/webnew/images/stories/Document/Form/Medicine/2.1.pdf>.

[5 กุมภาพันธ์ 2563].

กรมปศุสัตว์. 2561. “โครงการเลี้ยงสัตว์ปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์”. [Online].

Available: <http://afvc.dld.go.th/index.php/2016-04-12-04-46-53/func-startdown/282/>.

[5 กุมภาพันธ์ 2563].

- กรมปศุสัตว์. 2561. “ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดลักษณะและเงื่อนไขของอาหารสัตว์ ที่ผสมยาที่ห้ามผลิต นำเข้า ขาย และใช้ พ.ศ. 2561”. [Online]. Available: <http://afvcold.go.th/index.php/2016-04-12-04-46-53/func-startdown/308/>. [27 เมษายน 2563].
- ใจพร พุ่มคำ. 2555. “อาหาร (ไม่)ปลอดภัย ผลจากการใช้ยาปฏิชีวนะในสัตว์”. [Online]. Available: <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/fdajournal/article/view/138475/102928>. [27 เมษายน 2563].
- ณัฐธิดา สุขสาย และคณะ. 2558. “การใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่”. [Online]. Available: <http://pharmacy.psu.ac.th>. [10 มีนาคม 2563].
- พุทธชาติ คาดสนิท และยุพาพร นั๊กบุญ. 2556. “สำรวจความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับมาตรฐานโคนมของ เกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์”. [Online]. Available: <http://region6.dld.go.th/webnew/pdf/s.pdf>. [5 เมษายน 2563].
- ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล. 2547. “ความรู้และการปฏิบัติในการใช้ยาปฏิชีวนะของเกษตรกรในการผลิตไก่เนื้อ ในจังหวัดเชียงใหม่”. [Online]. Available: https://kukr.lib.ku.ac.th/proceedings/KUCON2/search_detail/result/112346. [6 เมษายน 2563].
- มนต์วีจี ชูดวง และสุทิน ฉากมงคล. 2560. “การศึกษาสภาพการเลี้ยงสุกรและทัศนคติของเกษตรกรผู้เลี้ยง สุกรต่อการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ในจังหวัดเพชรบูรณ์”. [Online]. Available: <http://region6.dld.go.th/webnew/pdf/y601/x1.pdf>. [15 มีนาคม 2563].
- วีรวรรณ ลูวีระ. 2549. “การดื้อยาปฏิชีวนะของแบคทีเรีย”. [Online]. Available: http://medinfo.psu.ac.th/smj2/smj24_5/pdf24_5/07veravan.pdf. [20 มีนาคม 2563].
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. 2555. “ข้อมูลชี้ชัดปัญหาเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะเป็นวิกฤตชาติหากไม่เร่งแก้ไข ก่อ ความ เสี่ยง หาย ทาง เศรษฐกิจ และ ชีวิต คน ไทย ”. [Online]. Available: <https://www.hsri.or.th/researcher/media/news/detail/4092>. [20 มีนาคม 2563].

ภาคผนวก

ตัวอย่างแบบสอบถาม

แบบสอบถาม ผลงานวิชาการเรื่อง

การสำรวจความรู้ และทัศนคติของผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิจิตร
ต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มไก่เนื้อและฟาร์มสุกรจังหวัดพิจิตร

*****

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นเครื่องมือวิจัยที่ใช้สำรวจข้อมูลในการจัดทำผลงานวิชาการเพื่อเข้ารับการประเมินปรับตำแหน่งให้สูงขึ้น ในตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการพิเศษของนายสัตวแพทย์ปราโมทย์ ค่ายชัยภูมิ ข้าราชการสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิจิตร ซึ่งผลที่ได้จากการจัดทำผลงานวิชาการในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาโครงการฟาร์มลด และฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ ซึ่งจะช่วยป้องกัน ลด หรือชะลอการเกิดปัญหาเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะที่มีสาเหตุจากการประกอบการฟาร์มปศุสัตว์ ผู้จัดทำจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของท่านที่คิดว่าเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งคำตอบของทุกท่านที่อนุเคราะห์สละเวลาในการตอบแบบสอบถามนี้ ผู้จัดทำจะเก็บเป็นความลับ และไม่มีผลเสียหรือผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด

คำชี้แจง

1. กรุณาเติมเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นและความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
2. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อ และโปรดให้คำตอบเพียงข้อละเพียง 1 คำตอบเท่านั้น
3. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ส่วน 9 หน้า ประกอบด้วยส่วนสำคัญดังต่อไปนี้
  - ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ
  - ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์
  - ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการฟาร์มลดฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์
  - ส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์
  - ส่วนที่ 6 ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ

แบบสอบถาม

การสำรวจความรู้ และทัศนคติของผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิจิตร
ต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มไก่เนื้อและฟาร์มสุกรจังหวัดพิจิตร

*****

ส่วนที่ 1 : คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาเติมเครื่องหมาย ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นและความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1 อาชีพ

☐ ผู้ประกอบการฟาร์มไก่เนื้อ	☐ ข้าราชการสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิจิตร
☐ ผู้ประกอบการฟาร์มสุกรขุน	☐ พนักงานราชการสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด

พิจิตร

☐ สัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์
☐ สัตวบาลประจำฟาร์มเลี้ยงสัตว์

2 เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง

3 อายุ

☐ น้อยกว่า 20 ปี	☐ 41 - 50 ปี
☐ 20 -30 ปี	☐ 51 – 60 ปี
☐ 31- 40 ปี	☐ 61 ปี ขึ้นไป

4. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าประถมศึกษา (ป.6)	☐ อนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่า
☐ ประถมศึกษา (ป.6)	☐ ปริญญาตรี
☐ มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ สูงกว่าปริญญาตรี
☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	

5. ประสบการณ์ในการประกอบการฟาร์ม หรือ ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับด้านปศุสัตว์

☐ น้อยกว่า 1 ปี	☐ 11 - 15 ปี
☐ 1 -5 ปี	☐ 16 – 20 ปี
☐ 6 - 10 ปี	☐ มากกว่า 20 ปี

ส่วนที่ 2 : คำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ

คำชี้แจง กรุณาเติมเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นและความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ลำดับ	คำถาม	ความคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
1	องค์การอนามัยโลก นิยามคำว่า “การดื้อยาของเชื้อโรค” หรือ “Antimicrobial resistance (AMR)” หมายถึง การดื้อของเชื้อจุลชีพที่มีต่อยาปฏิชีวนะ ซึ่งเคยได้ผลดีในการรักษาโรคติดเชื้อชนิดนั้น นิยมเรียกเชื้อโรคที่ดื้อยาเหล่านี้ว่า “Superbug” (ใช่)		
2	กลไกในการดื้อยา แบ่งได้เป็น 2 กลไกใหญ่ๆ ได้แก่ (1) Drug inactivation/modification เกิดจากแบคทีเรียสร้างเอนไซม์ (enzyme) มาทำลายหรือเปลี่ยนแปลงยาปฏิชีวนะ (2) alteration in target site โดยวิธีการนี้ยาจะสามารถเข้าไปในผนังเซลล์ไปถึงตำแหน่งเป้าหมาย (target site) ได้ แต่ไม่สามารถจับกับตำแหน่งเป้าหมาย (target site) ได้ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างโมเลกุล (molecule) จึงทำให้ยาออกฤทธิ์ต่อไม่ได้ (ไม่ใช่)		
3	ปัจจัยที่ทำให้เกิดการดื้อยา คือการใช้ยาปฏิชีวนะขนาดสูงเกินไป ส่วนการใช้ยาปฏิชีวนะขนาดต่ำเกินไป ไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้เกิดการดื้อยาปฏิชีวนะ (ไม่ใช่)		
4	เชื้อดื้อยา ถือเป็นโรคติดเชื้อที่สามารถติดต่อกันจาก คนหนึ่ง ไปยังอีก คนหนึ่งได้ (ใช่)		
5	เชื้อดื้อยา ถือเป็นโรคติดเชื้อที่สามารถติดต่อกันจาก สัตว์ ไปยัง คนได้ (ใช่)		
6	เชื้อดื้อยา ถือเป็นโรคติดเชื้อที่สามารถติดต่อกันจากสิ่งแวดล้อม ไปยังสัตว์ หรือจากสิ่งแวดล้อม ไปยัง คนได้ (ใช่)		
7	การใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรค ฉีดพ่นเพื่อฆ่าเชื้อโรคโรงเรือน และอุปกรณ์ภายในฟาร์ม เป็นการฆ่าเชื้อโรคนอกร่างกาย จึงไม่เกี่ยวข้องกับการเกิดเชื้อดื้อยา (ไม่ใช่)		
8	การใช้ยาปฏิชีวนะรักษาสัตว์ป่วยในฟาร์ม และมีการหยุดใช้ยาตามระยะหยุดยาที่กำหนด สามารถป้องกันการเกิดเชื้อดื้อยาได้เป็นอย่างดี (ไม่ใช่)		
9	เชื้อดื้อยาที่ปนเปื้อนในเนื้อสัตว์ เมื่อนำเนื้อสัตว์นั้นมาปรุงให้สุกก่อนบริโภค จะทำให้ผู้บริโภคไม่ติดเชื้อดื้อยาที่ปนเปื้อนในเนื้อสัตว์ (ไม่ใช่)		
10	ผู้ปฏิบัติงานในฟาร์ม หากไม่บริโภคเนื้อสัตว์ที่ปนเปื้อนเชื้อดื้อยา ก็ไม่มีโอกาสติดเชื้อดื้อยา (ไม่ใช่)		
11	ตลอดช่วง 10 ปีที่ผ่านมา นักวิทยาศาสตร์ และผู้ผลิตยา สามารถคิดค้นและผลิตยาปฏิชีวนะชนิดใหม่ๆ ขึ้นมาจำนวนมาก เพื่อแก้ปัญหาเชื้อดื้อยา (ไม่ใช่)		

ลำดับ	คำถาม	ความคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
12	ปัจจุบันยาปฏิชีวนะชนิดสุดท้ายที่ใช้รักษาโรคติดเชื้อดื้อยาในคน ในกรณีที่ยาปฏิชีวนะชนิดอื่นๆ ใช้ไม่ได้ผล ได้แก่ colistin (โคลิสติน)		

ส่วนที่ 3 : คำถามเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลในฟาร์มปศุสัตว์

คำชี้แจง กรุณาเติมเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นและความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ลำดับ	คำถาม	ความคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
1	เมื่อที่มีการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพสัตว์ในฟาร์ม เช่น ฝนตกหนัก มีพายุ ควรใช้ยาปฏิชีวนะผสมอาหาร หรือผสมน้ำให้สัตว์ในฟาร์มกินเพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์ป่วย (ไม่ใช่)		
2	การผสมยาปฏิชีวนะในอาหาร หรือในน้ำให้สัตว์ที่ยังไม่ป่วยในฟาร์มกิน เพื่อกระตุ้นการเจริญเติบโต หรือป้องกันสัตว์ป่วย เป็นการจัดการที่เหมาะสมมากกว่าการใช้ยาปฏิชีวนะเพื่อรักษาสัตว์ป่วยเท่านั้น (ไม่ใช่)		
3	ก่อน หรือหลังการทำวัคซีน ประมาณ 3-5 วัน ควรมีการผสมยาปฏิชีวนะในน้ำหรือในอาหารให้สัตว์กิน เพื่อลดผลข้างเคียงจากการทำวัคซีน (ไม่ใช่)		
4	การใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ ควรใช้เพื่อจุดประสงค์การรักษาสัตว์ป่วยเท่านั้น (ใช่)		
5	ปัจจุบันยาปฏิชีวนะที่ได้ผลดี และเหมาะสมในการใช้ป้องกันโรคในฟาร์มปศุสัตว์ ได้แก่ Colistin (โคลิสติน) (ไม่ใช่)		
6	ยาปฏิชีวนะที่บรรจุในขวดแก้วสีชา เป็นภาชนะบรรจุที่สามารถป้องกันแสงแดดได้ดี จึงสามารถเก็บยาปฏิชีวนะนั้นในสถานที่ที่แสงแดดส่องถึงได้ โดยไม่มีผลกับประสิทธิภาพของยาปฏิชีวนะ (ไม่ใช่)		
7	หากต้องการเพิ่มประสิทธิภาพการรักษาสัตว์ป่วย ควรใช้ยาปฏิชีวนะในขนาดสูงกว่าที่ฉลากกำหนด (ไม่ใช่)		
8	การใช้ยาปฏิชีวนะรักษาสัตว์ป่วย เมื่อพบว่าสัตว์ป่วยนั้นอาการดีขึ้น และมีอาการร่าเริง กินอาหารได้เป็นปกติแล้ว แม้ว่าจะใช้ยาปฏิชีวนะยังไม่ครบตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในฉลากยา หรือในใบสั่งยาของสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์ม ก็ควรหยุดการใช้ยาปฏิชีวนะได้ (ไม่ใช่)		
9	ก่อนการใช้ยาปฏิชีวนะ ให้ตรวจสอบวันหมดอายุอย่างเดี๋ยวกี่เพียงพอ ซึ่งหากพบว่ายังไม่หมดอายุ ก็สามารถมั่นใจได้ว่ายาปฏิชีวนะนั้น มีประสิทธิภาพสมบูรณ์ตามสรรพคุณที่ระบุในฉลากยาทุกประการ (ไม่ใช่)		

ลำดับ	คำถาม	ข้อคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
10	การกำจัดภาชนะบรรจุยาปฏิชีวนะ เช่น ขวด หรือถุงพลาสติก ควรมีการแยกถังขยะ ในการทิ้ง และแยกกำจัดต่างหากจากขยะมูลฝอยทั่วไปในฟาร์ม (ใช่)		
11	การผสมยาปฏิชีวนะในน้ำให้สัตว์กิน เมื่อสัตว์กินไม่หมด การเทยาปฏิชีวนะที่ผสมในน้ำนั้น ลงพื้นดินบริเวณข้างๆ โรงเรือนที่มีน้ำขัง มีผลทำให้เกิดเชื้อดื้อยาในฟาร์มได้ (ใช่)		
12	ผู้ที่สามารถให้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มเลี้ยงสัตว์มาตรฐาน จะต้องเป็นผู้ได้รับมอบอำนาจการใช้ยาจากสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเท่านั้น (ใช่)		

ส่วนที่ 4 : คำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์

คำชี้แจง กรุณาเติมเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นและความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ลำดับ	คำถาม	ความคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
1	ฟาร์มที่จะเข้าร่วมโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ ไม่จำเป็นต้องเป็นฟาร์มที่ผ่านการรับรองฟาร์มเลี้ยงสัตว์มาตรฐาน (GAP) (ไม่ใช่)		
2	คณะผู้ตรวจประเมินโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ คือ คณะผู้ตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ (GAP) (ใช่)		
3	การรับรองโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ มีการเก็บตัวอย่างจากฟาร์มเพื่อส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการด้วย เช่น ตัวอย่างอาหารสัตว์ หรือตัวอย่างน้ำที่ใช้เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น (ใช่)		
4	โครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ กำหนดห้ามไม่ให้มีการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ ไม่ว่ากรณีใด ๆ (ไม่ใช่)		
5	หลักเกณฑ์การตรวจประเมินฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ ประกอบด้วย 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การควบคุมโรคและจัดการสุขภาพสัตว์ 2) โรงเรือน 3) อาหารสัตว์ 4) น้ำ และ 5) การใช้ยาสัตว์หรือเวชภัณฑ์ในฟาร์ม ทั้งนี้ในแต่ละประเด็นหลักจะมีค่าคะแนน หรือรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันบ้างระหว่างฟาร์มลด และฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ (ใช่)		

ลำดับ	คำถาม	ข้อคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
6	หลักเกณฑ์การควบคุมโรคและจัดการสุขภาพสัตว์: มีรายละเอียดเกี่ยวกับการควบคุมโรค การตรวจวินิจฉัย การรักษาโรคต้องอยู่ภายใต้ความดูแลของสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์ม หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์ม ซึ่งในรายละเอียดปลีกย่อยในประเด็นนี้ ไม่แตกต่างกันระหว่างโครงการฟาร์มลดและฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ (ใช่)		
7	หลักเกณฑ์การควบคุมโรคและจัดการสุขภาพสัตว์: ทั้งโครงการฟาร์มลด และฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ กรณีมีสัตว์ป่วยให้แยกออกจากสัตว์ปกติ โดยการพนสี หรือทำเครื่องหมายที่ตัวสัตว์ ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องแยกคอก หรือแยกพื้นที่ก็ได้ (ไม่ใช่)		
8	หลักเกณฑ์โรงเรือน: โครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ จะมีรายละเอียดปลีกย่อยมากกว่าฟาร์มลดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ เช่น ขนาดโรงเรือน วัสดุที่ใช้ก่อสร้างโรงเรือน ระยะห่างระหว่างแต่ละโรงเรือน ระยะห่างระหว่างรั้วกับโรงเรือน เป็นต้น (ไม่ใช่)		
9	หลักเกณฑ์โรงเรือน: โครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ สัตว์ที่มีการใช้ยาปฏิชีวนะ ต้องแยกออกจากสัตว์ที่ไม่ใช้ยาปฏิชีวนะ และมีการติดป้ายชี้บ่งมีการบันทึกข้อมูลการรักษาติดตามตัวสัตว์เก็บไว้ครบถ้วน (ใช่)		
10	หลักเกณฑ์อาหารสัตว์: โครงการฟาร์มลดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ สามารถใช้อาหารทั้งอาหารผสมเอง หรืออาหารสำเร็จรูปก็ได้ แต่โครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ ให้ใช้เฉพาะอาหารสำเร็จรูปจากผู้ที่ได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ เท่านั้น (ไม่ใช่)		
11	หลักเกณฑ์อาหารสัตว์: โครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ การซื้ออาหารสำเร็จรูป โรงงานผลิตอาหารสัตว์ต้องรับรองว่าเป็นอาหารปลอดยาปฏิชีวนะ หรือมีผลวิเคราะห์ว่าปลอดยาปฏิชีวนะ (ใช่)		
12	หลักเกณฑ์อาหารสัตว์: โครงการฟาร์มลดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ กรณีจำเป็นต้องใช้อาหารสัตว์ที่ผสมยาปฏิชีวนะ ต้องมีการแยกเก็บอาหาร และติดป้ายบ่งชี้ระหว่าง อาหารสัตว์ผสมยาฯ และอาหารสัตว์ปลอดยาฯ (ใช่)		
13	หลักเกณฑ์อาหารสัตว์: กรณีจำเป็นต้องใช้อาหารสัตว์ผสมยาปฏิชีวนะ ทั้งโครงการฟาร์มลด และฟาร์มปลอดยาปฏิชีวนะฯ กำหนดให้มีการแยก และติดป้ายบ่งชี้อุปกรณ์ให้อาหาร รถขนส่งอาหารสัตว์ ระหว่างอาหารสัตว์ปลอดยาฯ และอาหารสัตว์ผสมยาฯ (ใช่)		
14	หลักเกณฑ์น้ำ : โครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ ผู้ประกอบการต้องมีเอกสารรับรอง หรือรายงานผลตรวจวิเคราะห์น้ำเลี้ยงสัตว์ว่าปลอดยาปฏิชีวนะอย่างน้อย ปีละ 2 ครั้ง (ใช่)		

ลำดับ	คำถาม	ข้อคิดเห็น	
		ใช่	ไม่ใช่
15	หลักเกณฑ์นี้: โครงการฟาร์มลดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ ผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องมีเอกสารรับรอง หรือรายงานผลตรวจวิเคราะห์น้ำเลี้ยงสัตว์ว่าปลอดยาปฏิชีวนะก็ได้ (ไม่ใช่)		
16	หลักเกณฑ์การใช้ยาสัตว์หรือเวชภัณฑ์ในฟาร์ม: ทั้งฟาร์มลด และฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ หากจำเป็นต้องใช้ยาปฏิชีวนะในกลุ่มที่สำคัญในมนุษย์ผสมในอาหารสัตว์เพื่อป้องกันโรค เช่น กลุ่ม Polymyxins, penicillins, Fluoroquinolones สามารถใช้ได้ แต่ต้องมีใบสั่งยาผสมอาหารสัตว์จากสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม (ไม่ใช่)		
17	หลักเกณฑ์การใช้ยาสัตว์หรือเวชภัณฑ์ในฟาร์ม: ทั้งโครงการฟาร์มลด และฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะ ห้ามไม่ให้มีการใช้ยากลุ่ม Cephalosporins ผสมอาหารสัตว์ (ใช่)		
18	หลักเกณฑ์การใช้ยาสัตว์หรือเวชภัณฑ์ในฟาร์ม: โครงการฟาร์มลดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ กำหนดให้ใช้ยาผสมอาหารสัตว์เพื่อกระตุ้นการเจริญเติบโต หรือป้องกันโรคได้ แต่ต้องมีใบสั่งยาจากสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์ม และใช้ในปริมาณลดลงจากรุ่นการเลี้ยงที่ผ่านมา (ไม่ใช่)		
19	หลักเกณฑ์การใช้ยาสัตว์หรือเวชภัณฑ์ในฟาร์ม : ทั้งโครงการฟาร์มลด และฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะฯ กำหนดให้มีผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ ซึ่งตรวจไม่พบยาปฏิชีวนะตกค้างในเนื้อสัตว์จากฟาร์ม โดยผลทดสอบอายุไม่เกิน 1 ปี ณ วันที่ตรวจประเมิน (ใช่)		

ส่วนที่ 5 : คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตปศุสัตว์ คำชี้แจง กรุณาเติมเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นและความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
หมายเหตุ คำว่า “โครงการฯ” ในส่วนที่ 5 นี้ หมายความรวมถึงทั้งโครงการฟาร์มลด และโครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในระบบการผลิตสินค้าปศุสัตว์

ระดับคะแนน 1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยมาก
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ระดับคะแนน 5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด

ลำดับ	รายการ	ความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1	การใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ปัจจุบัน เป็นส่วนหนึ่งที่มีผลทำให้เกิดปัญหาเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ					
2	หลักเกณฑ์ เงื่อนไขตามโครงการฯ มีความเหมาะสม ชัดเจน ครอบคลุมในการแก้ปัญหาเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ					
3	หลักเกณฑ์ เงื่อนไขตามโครงการฯ สามารถปฏิบัติได้จริงในฟาร์มปศุสัตว์ในพื้นที่					
4	ขั้นตอน กระบวนการในการการสมัครเข้าร่วมโครงการฯ มีความสะดวก ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน					
5	ขั้นตอน กระบวนการในการตรวจประเมิน และให้การรับรองโครงการฯ มีความสะดวก ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน					
6	การปรับปรุงฟาร์มให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขการรับรองโครงการฯ สามารถดำเนินการได้ ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน					
7	อายุของใบรับรองโครงการฟาร์มลดการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ ซึ่งกำหนดมีอายุคราวละ 3 ปี มีความเหมาะสม					
8	อายุของใบรับรองโครงการฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ ซึ่งกำหนดมีอายุคราวละ 1 ปี มีความเหมาะสม					
9	การรับรองโครงการฯ ผู้ประกอบการฟาร์มอาจเสียค่าใช้จ่ายในระยะเริ่มต้น สำหรับการปรับปรุงองค์ประกอบและการจัดการฟาร์ม แต่จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าจากการใช้ยาปฏิชีวนะที่ลดลง หรือไม่มีการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์ม และจากความเชื่อมั่นของผู้บริโภค					
10	การรับรองโครงการฯ สามารถลดความเสี่ยงในการติดเชื้อโรคดื้อยาของผู้ประกอบการ หรือผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มปศุสัตว์ได้					
11	การรับรองโครงการฯ สามารถลดความเสี่ยงในการติดเชื้อโรคดื้อยาของผู้บริโภคเนื้อสัตว์ได้					
12	ที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์สำนักงานจังหวัดพิจิตร หรือเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ สามารถให้ คำแนะนำในการรับรองโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะได้เป็นอย่างดี					

ส่วนที่ 6 ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริม พัฒนาโครงการฟาร์มลด ฟาร์มปลอดการใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์

6.1 ปัญหา อุปสรรค ของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ประเด็น)

.....

.....

.....

.....

.....

6.2 ข้อเสนอแนะ ของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ประเด็น)

.....

.....

.....

.....

.....

***** ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม *****